

Hazırlayan:
Doç. Dr. Adem Köşlü

Dr. Mustafa Sütlaş'ın Cüzzam Hikayesi; “Düş Kurmadan Dünya Dönüşmez”

Sevgili dostumuz Dr. Mustafa Sütlaş bir kitap yazmış, içinde tıp var, tarih var, hukuk var, sosyoloji var, ne istersen var. Ama hepsi Lepra/Cüzzam ekseninde. Uzun yıllar süren Lepra serüveninde, daha doğru bir ifade ile hayatını vakfettiği cüzzam hastalığı konusunda edindiği bilgileri, tecrübeleri ve yaptıklarını “Benim Cüzzam Hikayem” başlığında övünç ve kibirden yoksun bir şekilde sade bir dil ile anlatmış. Bu kitabı yazmasının temel nedenini de şöyle açıklıyor; “mesleğimin ve yaşamımın büyük bölümünde uğraştığım “lepra/cüzzam” konusunda yaptıklarımı, öğrendiklerimi, deneyimlediklerimi ve yaşadıklarımı paylaşmanın da bu anlamda üstlendiğim önemli borçlarımdan birisi olduğunu düşünüyorum. Yaşamım boyunca uğraştığım her işte, benden önce tutulmuş ve bir yerlerde bulunan kayıtlardan, belgelerden, izlerden ve tanıklıklardan yararlandım. benim yaptıklarım ve yaşadıklarımın da bir gün birilerinin işine yarayacağı düşüncesi bu işe soyunmama bu kitabı yazmamın temel nedenidir”.

Ben bu kitabı biraz da “otobiyografi” olarak görüyorum. Her ne kadar Mustafa Sütlaş üniversite öncesi yaşamı ile ilgili bilgileri eksik bırakmış ise de, tıp fakültesi sonrası tam bir hayat hikayesidir. Daha önce de

çeşitli konularda kitaplar yazmış olan sevgili dostumuz bu çalışmasını farklı bir yere oturtmaktadır. Bu, onun yaşamına anlam kazandıran bir serüvenin öyküsüdür.

277 sayfalık kitap üç bölümden oluşuyor;

Birinci bölümde Mustafa Sütlaş cüzzamla ilk tanışmasını anlatıyor. 1978 ve 1980 yılları arasında Çapa Tıp Fakültesi öğrencisi olduğu sıralarda Prof. Dr. Türkan Saylan ile birlikte cüzzam hastalarını ziyareti onu çok etkilemişti. “1978 yılının kış aylarıydı, İstanbul’un 1978 yılının kış aylarıydı, İstanbul’un soğuk ama parlak sabahlarından biriydi. Çapa cildiye kliniğinin önünde Türkan Hoca’yla birlikte 8-10 kişi cildiye stajımız sırasında uygulama yapmak üzere hastanenin minibüsüne bindik. İstanbul’un pek bilmediğim bir yöresine gidiyorduk...” diye başlayan hikayesinde önce Bakırköy Akıl Hastanesi’ne, oradan “Lepra Pavyonu”na gidişini ve Lepralılarla ilk tanışmasını anlatıyor; “O gün kapıdan girince minibüs tam sola döndü, 20 metre kadar daha gidip hafif eğimli bir yerde durdu. Hemen alt yanımızda taşlık bir alan vardı. Orada da çoğu önüne bakan “farklı” insanlar oturmuşlardı. Burası 28 numaralı Lepra Pavyonu’ydü.” Ayrıca Türkan Hoca’nın hastalarla daha arabadan iner inmez kurduğu çok farklı ilişkiyi de hiç unutmuyor.

Mezuniyeti sonrasında askerlik hizmetini tamamlayan Mustafa Sütlaş, Unkapanı’ndaki Cüzzam Savaş Dispanseri’nde pratisyen hekim olarak çalışmaya başladığını, ancak kısa bir müddet sonra doktor olan eşinin zorunlu hizmeti nedeniyle Ordu iline tayin olduklarını anlatıyor. Ancak burada da Lepra’dan uzaklaşamayan Sütlaş, Ordu ilinde “Frengi ve Lepra Savaş Başkanlığı” görevini 1984 yılına kadar sürdürüyor. Aynı yıl açılan sınavda başarı göstererek İstanbul Tıp Fakültesi Cildiye Kliniği’nde uzmanlık eğitimine başlıyor.

Uzmanlık çalışmaları sürecinde zamanının çoğunu Bakırköy’deki Lepra Hastanesi’nde geçiren Dr. Sütlaş aynı zamanda başka görevler de üstlenmiştir. Bunlar arasında “Merhaba Yaşamak” dergisinin hazırlanması, basımı, hatta sağlık ocaklarına postalanması, dermatoloji stajı yapan, İstanbul ve

Yazışma Adresi/ Correspondence:

Adem Köşlü,
Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma
Hastanesi Emekli Şefi
E-posta: ademkoslu@gmail.com

@Telif Hakkı 2015 Türk Dermatoloji
Derneği Makale metnine www.
turkdermatolojidergisi.com web
sayfasından ulaşılabilir.

@Copyright 2015 by Turkish Society
of Dermatology - Available on-line
at www.turkdermatolojidergisi.com

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi öğrencilerine lepra uygulaması yaptırmak ve hasta muayenesi göstermek de vardır.

Ayrıca bu dönemde Van, Erzurum, Zonguldak ve Afyon illerinde hasta kontrolleri yanında Van'ın merkez, Gedikbulak, Erciş ilçesi Pay ve Ünseli ile Gevaş bölgesindeki çeşitli köylerde genel kitle taramalarına da katıldı. 1987 yılının başlarında Ethiopia'ya "Lepra Kursu"na gitti. Adisababa'daki ünlü "alert" lepra merkezinde 7 haftalık eğitim aldı. Muğla, Bingöl, Adıyaman, Yozgat, Bursa, Van ve Balıkesir illerinde kontrol ve tarama çalışmalarını sürdürdü. Bir bursu değerlendirerek İngiltere'de Oxford'daki Slade Hospital'de "Yara Bakım ve Tedavisi" konusunda bir aylık bir eğitime katıldı.

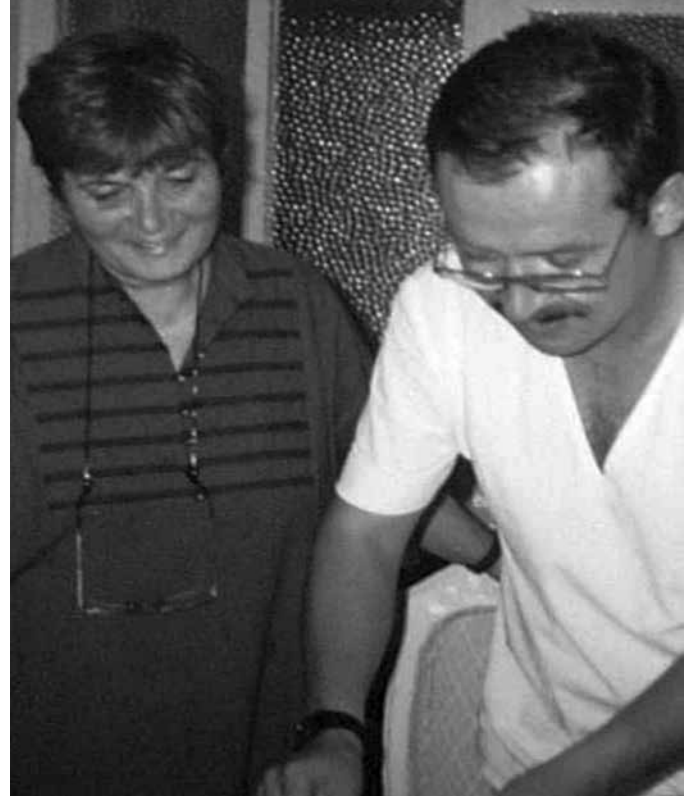
Dr. Mustafa Sütlaş 1988-2006 yılları arasında Lepra Araştırma ve Uygulama Merkezi hekimi olarak bulunduğu yıllarda yoğun bir tempo ile çalışmalarını sürdürdü. Katıldığı sosyal faaliyetler dışında neredeyse tüm zamanının hastanede geçirek, lepraya ilgili ve bağlantılı işleri gerçekleştirdi. Bütün bunlar arasında haftada 2 kez de dermatoloji polikliniği yaptı.

Mustafa Sütlaş'ın notlarından Cem Mat, Nahide Onsun, Ümmühan Kiremitçi ve Hasibe Erkiliç gibi meslektaşlarımızın kısa süre Lepra'da çalıştıklarını öğreniyoruz. Buna Karşılık Dr. Abdülnafi Erdinç, Baharistan Forta, Reyhan Tayan ve Rezzan Er gibi meslektaşlarımızın da daha uzun sürelerde görev aldıklarını okuyoruz. Hatta Merhum Dr. Abdülnafi Erdinç'in uzun yıllar başhekimlik yaptığını ve 1992 yılında Ethem Utku Hizmet Ödülünü aldığını da öğreniyoruz. Bu bilgiler Dermatoloji Tarihi açısından önemli ancak Dr. Sütlaş'ın Türkiye'de Lepra Savaşı tarihine kattıkları çok daha önemli. Bu bağlamda Mustafa Sütlaş hem Lepra Hastanesi'nin kuruluşundan ve Dispanser aşamasından donanımlı bir Lepra Hastanesi'ne dönüşümünü en iyi bilen bir hekim olarak verdiği bilgiler çok değerli. Aynı şekilde verilen hizmetler, eğitime katkı ile sosyal konulardaki çabalar ancak Mustafa Sütlaş tarafından doğru ve ayrıntılı yazılabildi.

Kitabın ikinci bölümü "Türkan Saylan'dan Öğrendiklerim" başlığını taşıyor.

Bölümün hemen başında ise 30 yıl süren birlikteliklerini şu sözlerle özetliyor: "1977 yılından itibaren öğrenci-öğretim üyesi olarak başlayan tanışıklığımız, 1982 yılı Nisan ayından itibaren iki meslektaş olarak çalışma arkadaşlığına dönüşmüş, acısı, tatlısıyla filen 20 yıl sürmüş, bundan sonra görüşmelerimiz giderek seyrelse de ölene kadar sürmüştür. Tümü otuz yılı geçen bu birliktelikte ondan yalnızca hekimliği ve cüzzam hastalığını değil, yaşama dair pek çok şey öğrendim".

Bundan sonra anlattıkları Türkan Hoca'mızın az bilinen veya bilinmeyen özelliklerini ortaya koymaktadır. Sevgili Sütlaş

burada çoğalmak, "çok olmak", "paylaşmak, paylaşanı ve paylaşılanı küçültmez", "eşit ama farklı olmak", "sorunlarla yaşamak" ve "medyadan yararlanmak" gibi alt başlıklar kullanarak en geniş ve anlaşılır bir ifade ile paylaşmaktadır.

Kitabın üçüncü bölümü ise tam bir "Lepra Hastalığı" dersidir.

Cüzzam ya da lepra nedir, Lepra muayenesi nasıl yapılır, gibi konulardan başlayarak, lepranın sosyal boyutuna ve lepra mücadelesinin son durumuna kadar geniş bir yelpazede kıymetli bilgiler verilmektedir. Yine Dr. Sütlaş bu bölümde Türkiye'de Lepra'nın tarihini en ayrıntılı bir biçimde ve rakamlarla sunuyor. Yeri gelmişken bir konuya özellikle değinmek isterim. Türkiye'de Cüzzam savaşının son dönem verilerinin doğru ve sağlıklı sonuçlar vermesi Dr. Sütlaş'ın iyi bir bilgisayar teknolojisine sahip olması sayesinde mümkün olabilmektedir. Türkan Hoca'nın desteği ile hastaneye bilgisayar alındığı zaman Dr. Sütlaş da herkes gibi bilgisayarı konusunda hiçbir şey bilmeyen bir hekimdi. Fakat O, en kısa zamanda eksikleri tamamladı, kendini geliştirdi ve özel programlar yazacak kadar ileri bilgisayar bilgisine sahip oldu. Ve Türkiye'de ilk defa "Dermatolojide Bilgisayar Kullanımı" adında bir kitapçık da yayınladı. Bu bilgiler aynı zamanda dermatologlar arasında bilgisayar kullanımını özendirdi ve bilgisayar edinenlerin sayısı da hızla arttı. Bu doğru ve sağlıklı veriler aynı zamanda Uluslararası ilişkilerimizi de olumlu yönde etkiledi.

Çok yönlü meslektaşımız Cüzzam hastanesi kapatılma niyetine karşı bakanlık yetkilileri ile cansiperane mücadele etti. Bu aktivist karakteri "Hasta Hakları" konusunda da her zaman öne çıkmıştır. Tüm bu yazdıklarımı kitapta ayrıntılı olarak bulabilirsiniz.

"Yaşamı eşitlemeye dilimizden ve alfabemizden başlayabiliriz" diyerek yazılarında büyük harf kullanmayan Sütlaş'ın son söz olarak verdiği mesajı kendi tarzında getiriyorum; "son söz olarak cüzzamla savaş bütüncül bir çabayı gerektirmektedir. hem insana bütüncül yaklaşmak hem de hizmete bütüncül yaklaşmak gerektiği açıktır. Bunu bir hastalık özelinde başarmış olmak bizlerin mutluluğudur. Bu mutluluğu bilenlerin benzerinin başka örneklerde yaşanması bizlerin mutluluğunu gerçekten büyütecektir. Edindiğimiz zengin deneyimin başka sağlık konularında ışık tutması bizim en büyük dileğimizdir. Yine bildiklerimizi aktarabilmek de aynı zamanda halen süren temel ödevlerimizden birisidir. Cüzzam bitse bile bu görevimizin süreceğini düşünüyoruz".

Sevgili dostumuz Dr. Mustafa Sütlaş'ı bu mükemmel çalışmasından dolayı kutluyoruz. Ve en kısa zamanda bu değerli çalışmasını yazılı kitaba dönüştürmesini diliyoruz. Zira henüz dijital yayın durumunda ve temin etmek isteyenlerin Dr. Sütlaş'a bir mail "musutlas@gmail.com" göndermeleri gerekiyor.

Doç. Dr. Adem Köşlü
ademkoslu@gmail.com